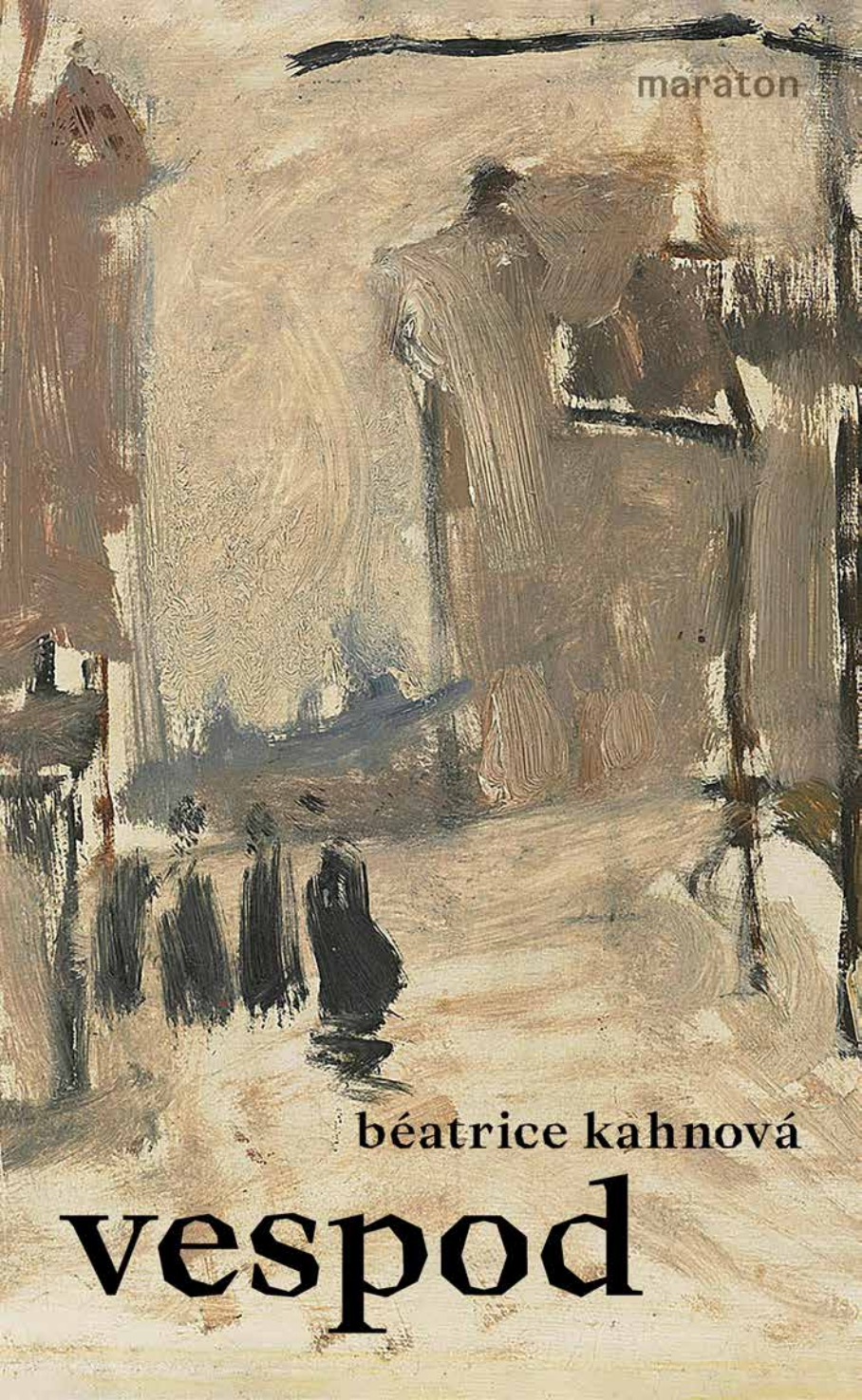


An abstract painting with warm, earthy tones of beige, brown, and ochre. The texture is very visible, with thick, expressive brushstrokes. In the upper right, there's a dark, horizontal stroke. The lower part of the painting features darker, more vertical strokes, possibly representing figures or structures. The overall mood is somber and contemplative.

maraton

béatrice kahnová

vespod

m

vespod

béatrice kahnová

vespod

přeložil jan petříček

Praha 2024
maraton

Knihu finančně podpořilo Ministerstvo kultury České republiky.



MINISTERSTVO
KULTURY

Avec le soutien de la Fédération Wallonie-Bruxelles.

Vychází s podporou Fédération Wallonie-Bruxelles.



FÉDÉRATION
WALLONIE-BRUXELLES

Béatrice Kahn

Les dessous

Copyright © Esperluète éditions, 2020

Czech edition © Maraton, 2024

Translation © Jan Petříček, 2024

ISBN 978-80-88411-34-5

Mému otci Rémymu Kahnovi

PŘÍBĚH O ROZBITÉM ZRCADLE,
jak jej Jeanne vyprávěla své dceři Élisabeth

„Bylo nebylo, na nebi kdysi viselo moc velké a moc krásné zrcadlo a v tom zrcadle bohové pozorovali životy lidí, které se v něm odrážely. A tak když tady dole něco neklapalo, hned se to dozvěděli a mohli věci rychle napravit, a protože to byli bohové, šlo jim to moc dobře. Byla to prý jejich oblíbená hra a říká se, že někdy sami dělali na zemi zmatek, aby se pak mohli bavit tím, že všechno zase dají do pořádku.

Jenže jednoho dne se ta hra zvrtila. Jistý mladičký bůh, jeden z těch, co si o sobě myslí, sotva vyjdou z limbu, kde se bohové rodí, že mají na to skolit všechny draky z pekel, chtěl ukázat, čeho je schopen, a začal promíchávat všechno, co v zrcadle viděl, zrovna jako kdyby míchal barvy ve velikém hrnci. V zrcadle se rázem všechno popletlo, lidi, domy, řeky i zvířata, všechno se to okamžitě pomíchalo a už tam nebylo nic vidět, nedalo se poznat, kdo je kdo ani jakou má co barvu, protože všechno bylo zpřeházené. Po chvíli se začalo ze zrcadla kouřit, jako by ho

někdo zapálil, a pak najednou prásk a zrcadlo se roztráskalo na tisíce a tisíce kousků.

Víš stejně dobře jako já, že rozbít zrcadlo znamená sedm let neštěstí, takže na zemi nastalo sedm let pohrom. Bohové na nebi se nudili a bědovali, že si rozbili hračku. Jenže žádný z nich, a to je zvláštní, když to přece byli bohové, nevěděl, jak ji opravit.

Přesně na den o sedm let později se uprostřed noci probudila jedna holčička, která se jmenovala Élisabeth, ale stejně jako tobě jí všichni říkali Éli. Aniž tušila jak a proč, ocitla se na ulici, což se už sedm let nikomu nestalo, protože už sedm let venku pršely střepy z rozbitého zrcadla, které zabíjely stejně spolehlivě jako rána z revolveru. Nu a tahle noc byla neobyčejná právě tím, že pršet přestalo, a Éli se mohla dívat na oblohu a nehrozilo jí, že jí střepy vypíchnou oči.

Chodila a chodila, chodila neúnavně a bez ustání. Šplhala po horách a přecházela oceány, přes ty teď vedly mosty, protože ode dne toho velkého zmatení bylo všechno vzhůru nohama, a když došla na druhý břeh, pokračovala dál rovnou za

nosem. Vtom jako by se v ní náhle zadřel motor, najednou toho měla dost a zastavila se na kraji cesty nedaleko vesnice obehnané valem. A tam, zatímco seděla u příkopu na velkém plochém kameni porostlém mechem, začala mluvit. Z úst se jí řinula slova a ona nevěděla, odkud se berou, nikdy předtím jí nepřišla na mysl a taky je nikdy předtím neslyšela. Vůbec jí nevadila, všechna ta neznámá slova, co jí sama od sebe vycházela z hrdla, líbila se jí, i když jí připadala zvláštní. Nemluvila k nikomu konkrétnímu, vždyť na té cestě nikdo kromě ní nebyl, ale ani sama k sobě, protože mluvila nahlas, no vlastně to bylo celé dost bizarní. Zvlášť protože se s každým jejím slovem některý ze střepů zvedl ze země, do níž se při pádu zarazil, a vyletěl k nebi. Rázem jich tam poletovaly tisíce a vytvářely neuvěřitelné odlesky, jak se v nich odrážel svit měsíce, byl na to krásný pohled, na to zrcadlo, co se kousek po kousku zase skládalo dohromady. A potom, zrovna když začínalo svítat, se všechno uklidnilo. Nebe se zavřelo, holčička umlkla a bohové se zaradovali.“

Nekřičí na mě. Vlastně na mě ani nemluví, nebo jenom aby mi řekla „jdi mi koupit balíček royalek, nebudu si zapalovat vajgly jako nějaká běhna, a nestrkej si pořád prsty do pusy, utrácím v krámě majlant, abys měla co jíst, tak jez občas i něco jinýho než vlastní prsty, jinak tě ty tvoje nedorostlý klukovský nohy budou pronásledovat celej život, a řekni mi, Éli, co bych si já počala s holkou jako ty, s nedorostlejma klukovskejma nohama.“

Na slova, která říká, jsem si už zvykla. Jako bych je ani neslyšela. Horší je to s těmi, která neříká. Promlouvají z jejích očí. Jde z nich hrůza. Z jejích slov, ne z jejích očí. Když je konečně přestanu slyšet, je to jen proto, že jsem odešla z jejího pokoje, jiný důvod to nemá. Nechala jsem ji v její posteli, nechala jsem její příliš obnažené tělo v její posteli, nechala jsem její oči tam, kde jsou, jenže pořád cítím, jak se mi zarývají do zad. Na hřbitov si mám vzít „hezky šatečky, abys vypadala k světu. A žádný kytky. Ty jsou pro mrtvý, ne pro tebe.“

Jeden po druhém přetáčím v prstech tři obálky, které jsem sebrala na cestě k přehradě těsně předtím, než jsem našla tělo Thérèse. Jeden po druhém a potom znova. Bláto na nich zaschlo, rozpadá se mi v kapse na kousíčky a zalézají mi pod nehty. Kdyby to viděla máma, určitě by se zlobila, mámě se nelíbí, když mám špinavé ruce, „ale co s tím nadělám? Skoro jako by ta špína prýštila přímo zevnitř tvého těla.“ Voda z přehrady mi pořád hučí v hlavě, nedokážu ji zastavit; chvílemi mám skoro pocit, jako bych sama byla tou vodou a neuměla dělat nic jiného než tohle, řvát, řvát bez přestání, i když řev pořádně nic neznamená, snad jen že má člověk vztek.

Podlaha je vlhká, lepí se mi na kůži, ale není to nepříjemné. Snažím se zůstat co nejvíc v klidu. Nikdy bych si nemyslela, že se lidi můžou tolik hýbat, když sedí. Já ne, já se vůbec nehýbu, nebo skoro vůbec, jen trošičku, abych se v případě potřeby vyhnula jejich nohám, jinak co nejmní. Co asi dělají mrtví, když úplně sami leží v té své bedně? Pozorují nohy živých, kteří chodí nad nimi?

„Stejně je to hrozný, chudák holka, ale svým způsobem se to dalo čekat,“ řekne Marie.

„A to víš jak, ty vědmo, vykoulalas to z křišťálový koule?“ zavtipkuje Maurice.

Slyším, jak kolem stolu proběhne smích, protože všichni vědí, že od té doby, co ji Paul opustil pro jinou, se Marie radí častěji s jasnovidci než s doktorem, ale je to jen takový tlumený smích, při němž člověk ani neotevře ústa. Soudě podle toho, jak se Marii třesou nohy, ji Maurice svým popíchnutím zasáhl na bolavém místě. Máma ho usměrní dobře mířeným kopancem do lýtky a on sebou škubne. Jsou věci, které máma prostě nemůže nechat být. Že lidi Marii v jednom kuse připomínají její neštěstí a ještě se jí přitom vysmívají, když se navíc Marie vždycky chová laskavě, a že jsou všichni už dlouho zvyklí mluvit s ní tímhle neomaleným tónem, tak to je právě jedna z věcí, které máma nemůže nechat být. Nebo si snad soucit zaslouží jen vdovy a sirotci? Je snad žena jaksepatří opuštěná, jen když její muž zemřel? Mamka si myslí, že pokud osamělé ženy nedrží aspoň trochu při sobě, tak pak už člověk opravdu nemůže od svých bližních nic očekávat, nemluvě o tom, že i ostatní ženy, totiž ty, jak nikdy

neopomene upřesnit, co osamělé nejsou, by i ve vlastním zájmu udělaly líp, kdyby těm opuštěným neplivaly do tváře, vždyť „člověk nikdy neví, co se může stát, a ten plivanec by klidně mohl jednoho dne přistát na hlavě jim, očividně ani spravedlnost nemíří vždycky správně“.

Bylo to jen tak tak, ale podařilo se mi včas uhnout, aby mě Marie nekopla do hlavy. Díra v podrážce její boty na mě zírám jak velké nevidoucí oko. Mám tu pro vás krásný nový model, milostpaní, povězte mi, jak se vám líbí. Ženský i sportovní, pohodlný i elegantní. Co je špatného na tom udělat si občas radost, no řekněte! Anebo byste si raději vyzkoušela tyhle sandály podle poslední módy, co jdou v Paříži na dračku?

Thérèsin pokoj voní po květinách, připomíná zahradu. Nikdy se s ní nenudím, ani když celé hodiny jenom ležíme v její posteli a nic neděláme. To mám moc ráda, ležet, nic nedělat a třeba i zavřít oči, pokud se mi chce, anebo je zase otevřít, když dostanu chuť sledovat balet stínů na stropě. Thérèse si nemyslí, že jsem hloupá, pokud nic neříkám, a tak se k tomu nenutím, když jsem s ní.

Tu neděli Thérèse nebyla ve své kůži. Nedokázala chvíli zůstat na místě a mně se trochu motala hlava z toho, jak neustále přecházela od postele k oknu a od okna k posteli a tak pořád dokola. Po čase se přece jenom zastavila, snad ji konečně dostihla únava z toho, jak jsme si ráno byly zaplavat v přehradě, pokud ji teda nezmohlo všechno to pochodování sem a tam. Myslela jsem si, že mi vysvětlí, co se děje, ale ona ne, jenom otevřela šatník a neřekla nic než „elegance něco stojí“ nebo něco v tom smyslu, pořádně jsem to nepochopila. Taky jsem nechápala, proč vypadá tak nakvašeně, a musím přiznat, že všechny ty šaty, co tam uvnitř měla, na mě udělaly dojem, nikdy jsem jich neviděla tolik pohromadě, možná jen u paní Libetové, když si je u ní zkoušela máma a já tam byla s ní. Paní Libetovou mám ráda. Snad protože mně a mamce říká „drrrahouškové moji“ a přehnaně při tom protahuje to „r“, jako by v té nekonečné vibraci pulzovala všechna její láska. A mě ta její láska těší, ovšem co jsem se dozvěděla, že její skuteční drahouškové se nevrátili z táborů, vidím věci jinak. O nich nikdy nemluví, ani s mamkou ne, i když toho jinak semelou spoustu, kdepak, raději si je nechává pro sebe, snad aby jí je nevzali podruhé. Udělala si z toho

kmitajícího jazyka kolébku, v níž je bude napořád kolébat? Ona nikomu nic neříká, ale já pod tím něžným laskáním slyším vzlyk, který zadržuje v hrdle. To protažené „r“ je její láskou i jejím žalem. Jméno „Libet“ je vyšité na štítcích jejích šatů, jenže já vím, že před válkou se jmenovala jinak, a tohle druhé jméno neznám.

„Člověk musí vidět věci, jaký jsou, no ne?“ řekne Victor.

„Takže ty taky věříš na tyhle pitomosti?“ zeptá se Maurice.

„Dědičnost nepřelstíš, to se nedá svítit. Příroda si vždycky najde cestu, ať má člověk peněz kolik chce.“

Nevím, čím ji ty šaty tak naštvaly, ale očividně jí taky vrátily řeč, protože mi o nich začala vykládat, zatímco je sundávala z ramínek. Tak třeba tyhle modré, na těch se mi určitě bude líbit ten dekolt v empírovém stylu; a na těchhle bavlněných mě zase musí okouzlit, jako svého času okouzlit ji, ten úchvatný růžově kostkovaný vzor, však taky vzbudily na hřbitově pořádný poprask – „no ano, je to tak, copak si nevzpomínáš, že jsem je měla na mámině pohřbu? Co bych tam dělala

v černejch šatech, no řekni? Zato tyhle kostkovaný byly naprosto geniální volba.“ Tyhle další naopak nesnáší, i když ten granátový mušelín je božský, připomínají jí totiž něco, co si přečetla a co jí, jak mi řekla, vrazilo dýku do duše. Neodvážila jsem se zeptat, co jí mohlo způsobit něco takového, vrazit jí dýku do duše, a kde vůbec tu ránu cítila. Na nic jsem se teda nezeptala a ona dál vytahovala svoje šaty a mlela jako kolovrátek, načež dala troje stranou, pro mě, „jen si je vezmi, za dva tři roky v nich budeš vypadat rozkošně, srdíčko moje“. A mně srdíčko zatím bušilo až v krku. Dá se říct, že člověk pláče, i pokud mu netečou slzy?

„Když říkám, že se to dalo čekat, prostě tím chci říct, že když vyrůstala v tom domě, musela nakonec taky dostat tyhle nápady,“ vysvětluje Marie.

„Jakej otec, taková dcera, povídám vám, že to je dědičnost,“ rozsekne to Victor.

„Až na to, že stran Marcela jsme si nikdy nebyli úplně jistý...“ namítne Maurice.

V tu chvíli mě nenapadlo, že bych jí měla za ty šaty poděkovat, to mi došlo až později, když vytáhla zpod hromady prádla sešit a podala mi ho;

na obálce bylo krásným modrým písmem velkými písmeny napsáno „DENÍK HENRIETTY NOGATZOVÉ – III“. Konečně jsem teda poděkovala za ty šaty, vzala jsem si sešit, který mi podávala, a začala jsem nahlas číst.

PÁTEK 23. ČERVNA 1939. Je vzrušující psát první záznam do nového deníku. Jako pokaždé si dávám předsevzetí, že budu psát každý den a budu se věnovat jen důležitým věcem. Jenže jak vědět předem, co je důležité a co ne, existuje snad nějaká absolutní míra důležitých věcí? Ach, je to všechno hrozně unavující. V hlavě mám jen samé důležité věci a přijde mi, že čím víc je hledám, tím víc se schovávají. Opravdu nerada bych ten krásný sešit zhyzdila nějakými bezvýznamnými hloupostmi.

Thérèse vyslovovala každé z těch slov zároveň se mnou, jako kdyby je sama napsala anebo jako kdyby je četla tak často, že se je nakonec taky naučila nazpaměť.

Kdo je Henriette? zeptala jsem se.

„Nebesům je asi fakt všechno ukradený, když je takhle krásně zrovna v den, jako je tenhle,“ řekne Maurice.

„To bys chtěl, aby k tomu všemu ještě navíc bylo svinský počasí?“

„Já bych nic nechtěl, Jeanne. Říkám jenom, že tohle Bůh nemohl dovolit, takhle modrý nebe zrovna v takovejhle den...“

„Nehraj si pořád na pobožnýho, Maurici, každě přece ví, že Bůh někdy dovoluje pěkný praseárny,“ přerušil ho ona.

Vzpomínám si na tělo Thérèse ležící v trávě, na to, jak jsem ho spatřila a ještě nechápala, že je mrtvé, na květovaný vzor jejích šatů, jako kdyby tráva začala to tělo obrůstat a posypala ho květinami. Tenhle obraz se mi vypálil do sítnice, zavrtává se mi do pohledu. Uvízl v něm a všude mě pronásleduje.

Přehrada byla takovým naším druhým domovem, když se Thérèse na prázdniny vracela z Lyonu, kde ji pořád držela medicína. Z centra jsme tam na kole byly za čtvrt hodinku, a čtvrt hodinka, to je hned, takže jsme tam samozřejmě jezdily, kdykoli jsme mohly. Když jsem kolem přehrady šla v sobotu, všechno bylo jako obvykle, nic mě nevarovalo. Ale možná jsem jen nic nepochopila. Snad právě proto jsem nekřičela?

„Každopádně to byl hezkej obřad. Už dlouho se neukázalo tolik lidí. Netušila jsem, že jich znala tolik. Kromě Éli na Panství prakticky nikdo nechodí,“ řekne Marie.

„Nemuseli ji všichni znát. O zvědavce nikdy není nouze,“ odpoví Maurice.

Maurice zjevně zase trefil do černého, protože Claudie začala zuřivě poklepávat pravou nohou. Jenže Maurice má pravdu, je to tak, Claudie tam ráno šla ze zvědavosti, proč by tam jinak chodila, když Thérèse neznala? Ledaže by tam snad hledala klid, na hřbitově bývá klid, ne že by tam člověk nutně byl v pohodě, ale aspoň od jistých věcí vám mrtví dají pokoj. Když o tom tak uvažuju, spíš si myslím, že tam šla proto, aby těm, kdo tam nebyli, mohla vyprávět, jak byl pohřeb té chuděrky Thérèse Delalandové hrozně smutný. „Delalandovi, však víte, ti s tou přádelnou,“ úplně ten rozhovor slyším.

Stačilo by, abych ty oblázky, které mám v kapse, rozkutálela po zemi, a hned by si všimli, že tu jsem. Je to opojné, tohle vědomí, že můj klid visí na vlásku a že ten vlásek svírám mezi prsty. Když přemýšlím moc dlouho, je to podobné, jako

když se moc dlouho prohlížím v zrcadle, od určitého okamžiku už se nevidím, nepoznávám se, postupně ztrácím pocit, že to jsem já.

„Henriette je mrtvá holka,“ odpověděla mi Thérèse po chvíli. „Mrtvá holka asi mého věku,“ upřesnila. To mnou trochu otřásl, že je zhruba stejně stará jako nějaká mrtvá holka. Thérèse si toho zjevně všimla, protože hned dodala, že neříká úplně pravdu, Henriette sice skutečně byla zhruba stejně stará, když umřela, ale dvacet let zkušenosti se smrtí se do věku taky musí počítat, no ne? Poprosila mě, abych Henriettin deník uschovala, a nechala mě odpřisáhnout, že ho budu střežit jako oko v hlavě. Odpřisáhla jsem to. Té noci jsem ho přečetla jedním dechem, příběh té dívky mě uchvátil a zhltna jsem ho jako román.

„Skoro jako by se živý uměli radovat ze života jen mezi mrtvejma, pořád lepší, než kdybychom tam leželi my, říkaj si...“

„To je přece hrozný myslet si něco takového, Maurici, ty vážně v nic nevěříš.“

„Já věřím jenom v to, co vidím, milá Claudie.“

„Tolik lidí, a už ani není naživu její matka, aby ji oplakávala,“ řekne Marie.

Vážení čtenáři, právě jste dočetli ukázkou z knihy **Vespod**.

Pokud se Vám ukáзка líbila, na našem webu si můžete zakoupit celou knihu.